

FRAN VESEL

FRAN VESEL, KRONIST ŽIVLJENJA
Z ZAČETKA 20. STOLETJA

HOMMAGE FRANU VESELU

ZDSLU

Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov
The Slovenian Association of Fine Arts Societies

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

FRAN VESEL

FRAN VESEL, KRONIST ŽIVLJENJA
Z ZAČETKA 20. STOLETJA

HOMMAGE FRANU VESELU

Ljubljana
2015

FRAN VESEL
FRAN VESEL, KRONIST ŽIVLJENJA Z ZAČETKA 20. STOLETJA
HOMMAGE FRANU VESELU

Besedila: *dr. Bojana Rogelj Škafar, mag. Anja Jerin, Aleš Sedmak, Olga Butinar Čeh*
Prevod in lektoriranje: *Jasna Levanič*

Fotografije: *Oddelek za dokumentacijo SEM, Oddelek za zgodovino in uporabno umetnost NMS, Slikovna in kartografska zbirka NUK, Rokopisna zbirka in zbirka redkih tiskov NUK, arhiv avtorjev*

Izdajatelja in založnika
SEM in ZDSLU
za SEM dr. Bojana Rogelj Škafar in
za ZDSLU Aleš Sedmak

Naklada 500 izvodov

Tisk Partnergraf d.o.o.
Ljubljana 2015

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

77.04(497.4):929Vesel F.

FRAN Vesel : Fran Vesel, kronist življenja z začetka 20. stoletja : hommage Franu Veselu / [besedila Bojana Rogelj Škafar ... [et al.] ; prevod Jasna Levanič ; fotografija Oddelek za dokumentacijo SEM ... et al.]. - Ljubljana : SEM : ZDSLU, 2015

ISBN 978-961-6388-45-0 (SEM)
1. Rogelj Škafar, Bojana
280150016

Kazalo

Fran Vesel, Kronist življenja z začetka 20. stoletja Razstava v Slovenskem etnografskem muzeju

Bojana Rogelj Škafar: Predgovor/Foreword	8
Anja Jerin: Fran Vesel, Kronist življenja z začetka 20. stoletja	15
Katalog razstavljenih fotografij	32

Hommage Franu Veselu Razstava v Galeriji ZDSLU

Aleš Sedmak: Predgovor/Foreword	66
Olga Butinar Čeh: Razstava Hommage Franu Veselu/ The exhibition Homage to Fran Vesel	68
Kratka kronologija hiše na Komenskega ulici št. 8	73
Predstavitev sodelujočih avtorjev in njihovih del	75

FRAN VESEL,
KRONIST ŽIVLJENJA
Z ZAČETKA 20. STOLETJA

Razstava v Slovenskem etnografskem muzeju

PREDGOVOR

V Slovenskem etnografskem muzeju (SEM) hranimo poleg zbirk predmetov slovenske in zunajevropske etnološke dediščine tudi fototeke, ki je eden od osrednjih fondov Oddelka za dokumentacijo. Sestavljajo ga terenske fotografije, fotografije muzejskih predmetov, področne fototeke kot npr. fototeka ljudske likovne umetnosti, reprodukcije fotografij različnih lastnikov, albumi terenskih raziskav t. i. Orlovih ekip in kustosov muzeja, fototeka dogodkov in dejavnosti muzeja, originalne fotografije ter zbirke zbiralcev in fotografov. Med slednjimi so najpomembnejše zbirka fotografij slikarja Vena Pilonia iz 20. let 20. stoletja, Togo album barona Antona Codellija in Lea Poljanca iz let med 1911 in 1914, ko je Codelli po naročilu nemškega podjetja Telefunken vodil projekt gradnje in vzpostavitve brezžične radijske povezave med Togom v Afriki in Evropo, zbirka fotografij Tiskovnega urada pri predsedstvu LRS z motivi vsakdanjega življenja na Primorskem po koncu 2. svetovne vojne, zbirka fotografij pokrajinskih motivov, ki jih je v času med svetovnima vojnama izdeloval in prodajal Vekoslav Kramarič iz Trnovega v Ljubljani, zbirka jese-niškega fotografa Slavka Smoleja, zbirka arhitekta Rada Kregarja, zbirka filologa in etnologa prof. dr. Matije Murka, posnetki Koroške Jerneja Šušteršiča, športne fotografije Marka Račiča, zbirka učitelja in fotografa Jože Kozaka ter zbirka preko 10.000 motivov fotografa Petra Nagliča, ki jih je muzeju nedavno v uporabo predal njegov vnuk Matjaž Šporar. Še posebej je z vidika etnološke pričevalnosti pomembna fotografska zapuščina Frana Vesela iz prvih desetletij 20. stoletja, ki širši javnosti zunaj okvirov Oddelka za dokumentacijo doslej še ni bila predstavljena.

V muzeju posvečamo veliko skrb digitalizaciji fotografskega gradiva, ki ga v veliki meri predstavljamo na spletni strani muzeja. Pomembne so tudi kontekstualizirane razstavne oblike predstavljanja fotografskega gradiva, kakršna je bila nedavno posvečena Petru Nagliču. Podobno se na pobudo in v sodelovanju z Zvezo društev slovenskih likovnih umetnikov s sedežem v hiši, ki je bila njegova last, lotevamo predstavitve fotografskega opusa Frana Vesela.

Fran Vesel, zbiratelj, posestnik in fotograf, ki je v svojem življenju ustvaril bogato zbirko fotografskega gradiva, se je rodil 20. 12. 1884 v Ljubljani. Nečak bolj znanega slikarja Ferda Vesela se je že zelo zgodaj v svoji mladosti navdušil nad fotografijo, ki mu je omogočala dokumentiranje podob sveta, kar ga je gnalo v spoznavanje tega izraznega medija do potankosti. Oddelek za dokumentacijo SEM hrani zbirko steklenih fotografskih plošč (negativov) in nekaj manj fotografij (pozitivov) (skupaj 1202 enoti), ki so del skupne Veselove zapuščine, ki je ob njegovi smrti (umrl je 7. 3. 1944 v Ljubljani) prešla pod okrilja več ustanov kot volilo Frana Vesela slovenskemu narodu. Veselova zbirka steklenih fotografskih plošč in fotografij v Oddelku za dokumentacijo SEM je dokončno postala last muzeja v letu 1956, o čemer pričajo arhivski zapisi o prehodu gradiva iz dokumentacijskih fondov Narodnega muzeja v tedanji Etnografski muzej.

S svojo lastno klasifikacijo želimo del njegovega fonda, ki ga je proučila kustodinja mag. Anja Jerin, predstaviti po vsebinskih sklopih kot so stavbarstvo, interierji, prevozna sredstva, noša, gospodarstvo, obrti in šege in tako javno predstaviti pomemben fotografski fond, ki ga hranimo.

dr. Bojana Rogelj Škafar,
direktorica

FOREWORD

Beside the collections of artefacts of the Slovene ethnological heritage and the non-European ethnological heritage, the Slovene Ethnographic Museum (SEM) also keeps a photograph library representing one of the central collections of the Department of Documentation. This collection includes: field photographs, photographs of museum artefacts, subject photograph libraries such as the library of folk art, reproductions of photographs by different owners, albums of field research by the so-called “Orel’s teams” and museum curators, a photograph library of events and activities at the museum, original photographs, as well as collectors’ and photographers’ collections. Among the latter, the most important are the following ones: a photograph collection by the painter Veno Pilon from the 1920s, the Togo Album by Baron Anton Codelli and Leo Poljanec dating between 1911 and 1914, when Codelli led the project of construction and establishment of the wireless radio connection between Togo in Africa and Europe, under the instruction of the German company Telefunken, a collection of photographs of the Press Office at the presidency of LRS with motifs depicting everyday life in the Primorska region after the end of World War II, a collection of photographs with landscape motifs produced and sold by Vekoslav Kramarič from Trnovo in Ljubljana in the time between the two world wars, a collection by the photographer Slavko Smolej from Jesenice, a collection by the architect Rado Kregar, a collection by Prof. Matija Murko, PhD, a philologist and ethnologist, Jernej Šušteršič’s shots of the Koroška region, Marko Račič’s sports photographs, a collection by Joža Kozak, a teacher and photographer, and a collection of over 10,000 motifs by the photographer Peter Naglič, recently handed over to the museum by his grandson Matjaž Šporar. In terms of ethnological significance, the photographic legacy of Fran Vesel from the first decades of the 20th century, which has not yet been introduced to the general public

outside the Department of Documentation, is especially important.

The museum pays special attention to digitalization of photographic material, which is extensively presented on the website of the museum. What is also important are the contextualized exhibition forms of presenting photographic material, such as the one recently dedicated to Peter Naglič. Similarly, on the initiative of and in collaboration with the Slovenian Association of Fine Arts Societies, located in the house previously owned by Fran Vesel, we are currently working on the presentation of the photographic oeuvre of the latter.

Fran Vesel, a collector, landowner and photographer, who created a rich collection of photographic material during his lifetime, was born on the 20th of December 1884 in Ljubljana. He was the nephew of the more famous painter Ferdo Vesel. Fran Vesel became fascinated by photography very early in his youth, which allowed him to document the images of the world and led him to master this medium of expression to perfection. The Department of Documentation of SEM keeps a collection of glass photographic plates (negatives) and slightly fewer photographs (positives) – a total of 1202 units – which are a part of Vesel's legacy. After his death on the 7th of March 1944 in Ljubljana, this legacy came under the aegis of several institutions, as Vesel's bequest to the Slovene nation. Vesel's collection of glass photographic plates and photographs kept by the Department of Documentation finally became the property of the museum in 1956, as evidenced by the archival records on the transfer of the material from the document collections of the National Museum to the then Ethnographic Museum.

With our own classification, we want to present a part of Vesel's fond (which was examined by the curator Anja Jerin, MA) by subject areas such as architecture, interiors, vehicles, costumes, economy, crafts and customs and thus publicly present an important photographic fond that we keep.

Bojana Rogelj Škafar, PhD
director

V letu 2014 sta sočasno in brez večje omembe minili dve obletnici – 130 let od rojstva in 70 let od smrti ljubljanskega amaterskega fotografa in zbiratelja Frana Vesela (1884–1944). Veselu, ki se je za fotografsko ustvarjanje navdušil zgodaj v mladosti, je fotografija pomenila dokument, na katerega je lahko skozi objektiv fotografske kamere lovil minljive trenutke in jih ohranil za prihodnost. Obsežnost in motivna raznolikost ohranjene Veselove fotografske zapuščine kažeta na izredno zavzetost, natančnost in usmerjenost fotografa. Na temelju navedenega lahko Veselu danes pripišemo vlogo fotografskega kronista, ki je za seboj pustil bogat opus fotografskega gradiva.

Z razstavo *Fran Vesel, Kronist življenja z začetka 20. stoletja* predstavljamo življenje in delo amaterskega fotografa Frana Vesela, katerega fotografije so danes v hrambi v več ustanovah. Izbor predstavljenih originalnih Veselovih fotografij nam na vpogled ponuja del Veselove ohranjene fotografske zapuščine, katere rdeča nit je mesto Ljubljana in njeni prebivalci v luči Veselovega dojemanja fotografije kot dokumenta minljivega časa.

In 2014, two anniversaries went by simultaneously and relatively unnoticed: the 130th anniversary of the birth and the 70th anniversary of the death of Fran Vesel (1884–1944), an amateur photographer and collector from Ljubljana. To Vesel, who became fascinated by it very early in his youth, the photography represented a document for catching the transient moments through the lenses of his photographic camera and preserving them for the future. The extensiveness and the diversity of motifs in Vesel's preserved photographic legacy indicate an extraordinary dedication, precision and focus of the photographer. Vesel can thus be attributed the role of a photographic chronicler, leaving behind a rich oeuvre of photographic material.

The exhibition *Fran Vesel, The Chronicler of Life in the Early 20th Century* presents the life and work of the amateur photographer Fran Vesel, whose photographs are presently kept in various institutions. The selection of the presented original photographs by Vesel offer us an insight into a part of his preserved photographic legacy, the main theme of which is the city of Ljubljana and its inhabitants in the light of his perception of photography as a means of documenting the transient time.

Portret Frana Vesela, 1906 (hrani Oddelek za zgodovino in uporabno umetnost Narodnega muzeja Slovenije).

mag. Anja Jerin

FRAN VESEL,
KRONIST ŽIVLJENJA
Z ZAČETKA 20. STOLETJA

»Prišel bo čas, ko bodo našle Veselove zbirke – kakor je upati – svoje varno mesto v naših javnih zbirkah in takrat bodo poklicni ocenjevali njegovo delo, /.../ mi vsi pa, ki smo bili z njim v osebnih stikih in ki smo ga spoštovali kot prijatelja, dobro vemo, da bo zapisano ime Frana Vesela v naših kulturnih kronikah z vidnimi črkami« (Umetnost 1944: 196).

V letu 2014 sta sočasno in brez večje omembe minili dve obletnici – 130 let od rojstva in 70 let od smrti ljubljanskega amaterskega fotografa in zbiratelja Frana Vesela (1884–1944). Veselu, ki se je za fotografsko ustvarjanje navdušil že zgodaj v mladosti in se s tem hobijem ukvarjal celo življenje, je fotografija pomenila predvsem dokument, na katerega je lahko skozi objektiv fotografske kamere lovil minljive trenutke in jih tako ohranil za prihodnost. Fotografitanje je razumel kot postopek, s katerim je lahko realistično dokumentiral svet, ki ga je obdajal. Obsežnost in motivna raznolikost ohranjene Veselove fotografske zapuščine nam kažeta na izredno zavzetost, natančnost in usmerjenost fotografa. Na temelju navedenega lahko Veselu danes pripišemo vlogo fotografskega kronista, ki je za seboj pustil bogat opus fotografskega gradiva, preko katerega lahko spoznavamo vsakdanjik in praznik slovenskega človeka od začetka do 40. let 20. stoletja.

Poleg fotografiranja, se je Fran Vesel posvečal tudi zbiranju in urejanju raznolikega kulturno-zgodovinskega gradiva, ki ga je za čas življenja hranil na svojem domu. Z oporoko, ki jo je sestavil decembra 1941, je vse svoje zbirke zapustil »slovenskemu narodu« – umetnostno, zgodovinsko in kulturno gradivo naj bi prešlo v hrambo Narodne galerije, obsežna knjižna zbirka pa na police tedanje Univerzitetne knjižnice. Domači hiši na Komenskega in Čopovi ulici v Ljubljani je Vesel namenil slovenskim likovnim umetnikom. Njegov prawni naslednik je današnja Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov, ki ima svoje prostore prav v nekdanji Veselovi hiši na Komenskega ulici.

Pogled v notranjost Veselovega stanovanja na Komenskega ulici v Ljubljani (hrani Oddelek za zgodovino in uporabno umetnost Narodnega muzeja Slovenije).

Njegovo fotografsko zapuščino in druge zbirke danes hrani več ustanov. Največji del ohranjenih fotografij in steklenih negativov je v Narodnem muzeju Slovenije, Narodni in univerzitetni knjižnici in Slovenskem etnografskem muzeju. Z opombami o datumih, krajih in motivih fotografiranja, ki jih je vestno in sistematično beležil na posamezne steklene negative in zapisoval v zvezke s popisi narejenih posnetkov, je Vesel zagotovil njihovo neminljivost ter poskrbel za ohranitev trajnih pogledov, ki jih je ujel v objektiv fotografske kamere.

Z razstavo *Fran Vesel, Kronist življenja z začetka 20. stoletja* želimo prikazati Vesela v luči njegovega zanimanja za izražanje preko fotografskega medija, ki je krojilo njegov vsakdan. Njegovo življenje in delo predstavljamo z Veselovimi osebnimi fotografijami in izborom gradiva iz njegove zapuščine, ki je danes v hrambi Narodne in univerzitetne knjižnice.

Za čas Veselovega dokumentiranja s fotografsko kamero je fotograf sledil zastavljenemu cilju – ustvariti fotografski arhiv posebnosti in lepote slovenskega prostora. O tem pričajo razstavljene Veselove fotografije, ki jih lahko razdelimo v več med seboj prepletenih sklopov. Rdeča nit dokumentarnih, portretnih, arhitekturnih, krajinskih in žanrskih fotografij je podoba Ljubljane, njenih ljudi in njihovega življenja v začetnih desetletjih 20. stoletja.

Dokumentarist minljivih trenutkov

Skupina ob priliki razvitja prapora Orjune Vič – Glince, Ljubljana, 23. 9. 1923
(hrani Oddelek za dokumentacijo Slovenskega etnografskega muzeja).

Vsebina Veselovih dokumentarnih fotografij je najlepši izraz njegove osrednje misli, ki ga je vodila skozi celotno obdobje njegovega fotografskega ustvarjanja – raje kot da bi s fotografijami izražal svoja čustva, je z dokumentarnimi posnetki odslikaval okolje, v katerem je živel.

V ta sklop sodijo Veselove fotografije, ki jih lahko s pomočjo ohranjenih podatkov o datumu in kraju fotografiranja umestimo v konkreten prostor in čas. Te fotografije odslikavajo nekatere trenutke nekdanjih političnih, kulturnih in družabnih dogodkov tako v urbanem kot ruralnem okolju vse do štiridesetih let 20. stoletja. V sklop dokumentarnih fotografij spadajo tudi Veselove fotografije razstav in umetniških del slovenskih likovnikov ter fotografije z vojaškimi motivi iz prve svetovne vojne.

Portretist znanih Slovencev

Portret Marije Mine Vesel, domnevno Ljubljana, prvo desetletje 20. stoletja
(hrani Oddelek za dokumentacijo Slovenskega etnografskega muzeja).

S portretiranjem kot tisto vejo fotografije, ki stke najmočnejšo vez med fotografom in portretirancem, se je ukvarjal tudi Vesel. Pri tem ga je po eni strani vodila želja po dopolnjevanju lastnega arhiva fotografij slovenskih kulturnikov, po drugi strani pa tudi osebne želje portretirancev.

Ohranjeni so posamični in skupinski portreti njegovih sorodnikov, znancev in prijateljev, tako frontalni portreti kot portreti s profila. Vesel jih je ob različnih priložnostih fotografiral v interierjih, na vrtu ali pred domačimi hišami. Številčno prevladujejo fotografije likovnih umetnikov, književnikov in drugih znanih Slovencev. Ti posnetki ohranjajo njihove podobe, ki bi se brez Veselovih fotografij izmuznile iz našega spomina.

Pomemben sklop so portreti Ivana Cankarja, ki ga je Vesel prvič fotografiral ob obisku pisatelja na Dunaju konec leta 1905. Zaradi teh fotografij, ki prikazujejo pisatelja v njegovi najbolj naravni in s fotografsko kamero neobremenjeni podobi, je Vesel danes znan kot Cankarjev fotograf.

»Zapisovalec« arhitekturnih podob

Komanova hiša št. 4, Krvinova bajta št. 5 in Robova hiša št. 6 v Guncljah, Ljubljana, 21. 4. 1924 (hrani Oddelek za dokumentacijo Slovenskega etnografskega muzeja).

V Veselovi fotografski zapuščini so številne fotografije arhitekturnih motivov. Nekatere objekte iz mestnega in podeželskega okolja je fotografiral v različnih letnih časih. Ta dragoceni opus ohranja spomin na spreminjajočo se arhitekturno podobo mest in podeželja.

S fotografsko kamero je Vesel želel zabeležiti stavbno podobo izbranega časa, umeščenost posameznih stavb v prostor, njihove funkcije in rabe v prostoru. Na podeželju je dokumentiral posamezne hiše in gospodarska poslopja, prav tako je ustvaril dragocen opus fotografij znamenj, kapelic in cerkva. Stavbna podoba mest, ki jo je Vesel dokumentiral s fotografiranjem ulic, hiš, trgovin in spomenikov, se nam kaže v svoji celoviti in premišljeno izbrani motiviki, dinamiko pa fotografijam dodaja prisotnost ljudi.

Poleg dokumentiranja zunanjih podob arhitekturnih objektov je Vesel v objektiv večkrat ujel tudi interierje zasebnih hiš in javnih prostorov, veliko pozornosti pa je posvečal tudi posameznim stavbnim detajlom.

Fotograf s posluhom za naravo

Zimski motiv - kozolec in breze ob cesti, domnevno Ljubljana, 30. 12. 1906
(hrani Oddelek za dokumentacijo Slovenskega etnografskega muzeja).

Med Veselovimi pokrajinskimi fotografijami prevladujejo motivi, ki jih je posnel med svojim aktivnim delovanjem v fotografskem odseku Slovenskega planinskega društva in službovanjem v Gozdarsko tehničnem oddelku za zagradbo hudournikov na Kranjskem. V različnih letnih časih je v objektiv ujel slikovite poglede na slovenske kraje, gore, jezera in njihovo okolico. V svoj fotografski arhiv jih je uvrščal predvsem zaradi njihove bogate pričevalnosti.

Na Veselovih fotografijah se v čistini obdajajoče pokrajine pogosto znajdejo oddaljena cesta, cerkev, hiša, znamenje ali grad. S subjektivno izbranim kadriranjem je te objekte s pokrajino povezal tako, da kljub oddaljenosti pritegnejo pogled gledalca, v ospredju pa ostaja lepota narave.

Iskalec utrinkov vsakdanjega življenja

Oranje, domnevno Ljubljana z okolico
(hrani Oddelek za dokumentacijo Slovenskega etnografskega muzeja).

Veselope žanrsko obarvane fotografije, posnete tako v mestnem kot podeželskem okolju, pričajo o raznolikosti njegovega fotografskega ustvarjanja, njegovi usmerjenosti v iskanje etnološko obarvanih tem ter realni predstavitvi izbranega sveta.

Zasebno življenje posameznikov in družin je Vesel na nevsiljiv način zakril z realno in dokumentarno vsebino posameznih motivov. Te fotografije prikazujejo utrinke iz vsakdanjega življenja slovenskega človeka v prvi polovici 20. stoletja – od vsakdanjih gospodinjskih opravil, brezskrbne otroške igre, do gospodarskih dejavnosti, s katerimi se je preživljalo kmečko prebivalstvo.

VESELOVA ŽIVLJENJSKA POT

»Kaj je fotografija?

Postopanje, ki ustvarja s pomočjo svetlobe na za luč občutljive plasti (ploskve) negativne slike, ki nam služijo za doseg pozitivnih slik, imenujemo svetloslikanje ali fotografiranje. Na ta način dobljena slika se imenuje negativ.« (Veslov zapis v zvezku s predavanji o fotografiji, Probuda, hrani Rokopisna zbirka in zbirka redkih tiskov Narodne in univerzitetne knjižnice)

Fran Vesel (prvi z leve) z očetom na izletu v gorah, okoli 1906, domnevno fotografiral Janez Kotar (hrani Oddelek za zgodovino in uporabno umetnost Narodnega muzeja Slovenije).

Veselova sorodstvena linija po očetovi strani izvira iz Hriba v Loškem Potoku, od koder se je v 30. letih 19. stoletja Franov stari oče Jurij Vesel (1819–1895), odselil v Ljubljano izučit za trgovca. Tam je spoznal branjevko in hišno pomočnico Marijo Mino Tomaž (1821–1909),

doma iz Šentvida pri Ljubljani, s katero se je januarja 1850 poročil. V zakonu so se jima rodili štirje otroci. Poleg Franovega očeta Andreja (1850–1921), še sin Franc, hči Marija in najmlajši sin Ivan Ferdinand. Družino sta Jurij in Marija Mina Vesel preživljala z vodenjem trgovine z blagom na Poljanski ulici v Ljubljani.

Najstarejši sin Jurija in Marije, Andrej Vesel, je bil hišni posestnik in trafikant, ki se je februarja 1882 v Ljubljani poročil z Ano, rojeno Regoršek (1851–1903), doma iz Brezij pri Slomu na Štajerskem. Dvajsetega decembra 1884 se jima je rodil sin Franc Andrej, dve leti kasneje pa še mlajši sin Josip (1886–1967). Družina je živela od vodenja trafike in trgovine s kramarskim blagom na nekdanji Prešernovi, današnji Čopovi ulici v Ljubljani.

Veselova trgovina s kramarskim blagom in trafika na nekdanji Prešernovi, današnji Čopovi ulici v Ljubljani, med 1901 in 1909 (hrani Oddelek za zgodovino in uporabno umetnost Narodnega muzeja Slovenije).

Fran Vesel (stoji na levi) v družbi z očetom Andrejem, bratom Josipom in s teto Mimi Regoršek, domnevno na vrtu domače hiše na Komenskega ulici v Ljubljani, 1. 9. 1918 (hrani Oddelek za zgodovino in uporabno umetnost Narodnega muzeja Slovenije).

Med letoma 1891 in 1897 je Fran Vesel obiskoval prvo mestno pet-razredno deško ljudsko šolo v Ljubljani. Šolanje je po končani realki želel nadaljevati na Cesarsko-kraljevski nižji gimnaziji, vendar je v okviru srednjega šolstva dokončal le prvi razred. Kasneje se je vpisal na zasebno trgovsko šolo in jo uspešno dokončal. Za tem je verjetno nekaj časa delal v očetovi trgovini, kasneje pa se je zaposlil kot pogodbeni uradnik v državni službi. Za fotografiranje, s katerim se je ukvarjal celo življenje, se je navdušil že v mladosti. Ko se je pozneje zaposlil pri Gozdarsko tehničnem oddelku za zagradbo hudournikov

na Kranjskem, se je lahko po službeni dolžnosti večkrat odpravil v različne kraje, kjer je fotografiral tako za službene potrebe kot za svoj arhiv. Vesel je rad potoval tako v domače kot tuje kraje, kar je združil s svojim zanimanjem za fotografsko dokumentiranje.

Bil je član več društev. Leta 1909 se je včlanil v Slovensko planinsko društvo, kjer se je aktivno vključil v dejavnosti društvenega fotografskega odseka. Aktivno je deloval še v Društvu Narodna galerija, Umetnostnozgodovinskem društvu in Društvu ljubiteljev umetnosti. Leta 1917 je bil vpoklican na služenje vojaškega roka v Judenburg, kjer je ostal vse do konca prve svetovne vojne.

Vesel (prvi z leve) v družbi fotografa Avgusta Bertholda (prvi z desne), domnevno 1. četrtina 20. stoletja (hrani Oddelek za zgodovino in uporabno umetnost Narodnega muzeja Slovenije).

Danes Vesela poznamo kot vestnega in sistematičnega zbiralca različnega kulturno-zgodovinskega gradiva. V svojih zbirkah je hranil obsežno število fotografij in steklenih negativov ter številna likovna dela slovenskih umetnikov. Imel je bogato knjižnico z zbirko rokopisov, sčasoma pa je z zbiranjem ustvaril tudi arhiv posameznih kulturnih delavcev, likovnih razstav, društev ter osebni in domoznanski arhiv. Rad je ostajal v zavetju svojega doma, kjer se je pogosto družil z znanci in s prijatelji kulturniki, literati in umetniki. Proti koncu življenja so mu zdravstvene težave preprečevale izhod iz stanovanja, zato menda več kot leto dni ni prestopil praga svojega doma. Za posledicami dolgotrajne bolezni je umrl 7. 3. 1944.

Veselove najzgodnejše fotografije

»Razni prizori ob odkritju Prešernovega spomenika so fotografirani in razstavljeni v Bahovčevem oknu. Slike so prav dobre in delajo vso čast mlademu fotografu g. Franu Veselu. Želeti bi bilo, da se slike pomnože, ker bi gotovo dobile mnogo odjemalcev« (Slovenski narod 1905: 3).

Na pot amaterskega fotografa je Fran Vesel domnevno stopil na pobudo očetovega brata, slikarja Ferda Vesela. Kljub temu da ni imel formalne fotografske izobrazbe, se je že kmalu uveljavil kot priznan fotoamater. Svoje znanje je gradil predvsem na izkušnjah, pridobljenih na številnih potovanjih po slovenskih in tujih krajih. Zanimanje za fotografsko ustvarjanje ga je gnalo na fotografske tečaje v tujino, tam pridobljeno znanje pa je izpopolnjeval tudi s tedaj dostopno nemško literaturo. Danes ga prištevamo med najpomembnejše predstavnike slovenske amaterske fotografije prve polovice 20. stoletja.

Ob odprtju Prešernovega spomenika, Ljubljana, 10. 9. 1905 (hrani Oddelek za zgodovino in uporabno umetnost Narodnega muzeja Slovenije).

Vesel se je imel za kronista, ki s svojo fotografsko kamero beleži kraje, dogodke in ljudi. Takšne so tudi najzgodnejše fotografije iz ohranjene zapuščine, ki so nastale na prehodu 19. v 20. stoletje – med njimi kronološko zabeleženi dogodki, statični pogledi na razstave in arhitekturo ter številne portretne upodobitve.

Predsednik društva Klub slovenskih amater-fotografov

»Umetniška razstava v Ljubljani. Pred kratkim se je otvorila spomladanska razstava, katere se je udeležilo tudi malo društvo Klub slovenskih amaterfotografov v Ljubljani. Na tej razstavi so se predstavili slovenski amaterji prvič javnosti« (Amerikanski Slovenec 1911: 5).

Konec leta 1910 je Vesel s somišljeniki ustanovil pripravljalni odbor za ustanovitev društva Klub slovenskih amater-fotografov in ga tudi vodil. Naloga odbora je bila pripraviti program, ki bi člane društva združeval na podlagi zanimanja za fotografsko ustvarjanje. Med člani društva, uradno ustanovljenega leta 1911, je bilo tudi nekaj fotografov amaterjev, ki so bili pred tem člani Slovenskega planinskega društva. Prvi predsednik društva je postal Vesel.

Prvo in hkrati zadnjo razstavo je društvo spomladi 1911 pripravilo v paviljonu Riharda Jakopiča. Skupaj s slikarji so se ob vi. Umetniški razstavi predstavili fotografi Bogumil Brinšek, Karol Diehl, Julij Jakil, Josip Kramar, Josip Kunaver, Slavko Plemelj, Ivan Tavčar, Avgust Berthold in Fran Vesel. Ob tej priložnosti je izšel tudi skupni katalog.

Članska izkaznica društva Kluba slovenskih amater-fotografov (hrani Rokopisna zbirka in zbirka redkih tiskov Narodne in univerzitetne knjižnice).

Leta 1912 je društvo izdalo prvo serijo sedmih razglednic z gorskimi motivi; v javnosti so bile dobro sprejete. Poleg predavanj o fotografskih tehnikah si je društvo prizadevalo organizirati tudi učne tečaje za začetnike, fotografske razstave, družabne sestanke in izlete. Glavni cilj društva je bila izdelava Katastra slovenske zemlje, ki naj bi izšel v obliki knjige s fotografijami naravnih in kulturnih znamenitosti slovenskih krajev. Načrte o oblikovanju in izdaji knjige jim je prekržala prva svetovna vojna. Vojna je omejila tudi možnosti njihovega delovanja in društvu povzročila velike finančne težave. Društvo je formalno obstajalo do začetka tridesetih let 20. stoletja.

Profesor fotografije na umetniški šoli društva Probuda

S programa umetniške šole društva Probuda: »...d) fotografija. Predavanja in praktično delo v laboratoriju, ekskurzije v svrhu vaje. 3 ure na teden. (Poučuje g. F. Vesel, predsednik kluba amaterskih fotografov)« (Jutro 1923: 4).

Izlet učencev fotografskega tečaja umetniške šole društva Probuda na Cerknješko jezero, domnevno 9. 7. 1922 (hrani Oddelek za dokumentacijo Slovenskega etnografskega muzeja).

Aprila 1921 je bilo ustanovljeno društvo Probuda, ki si je v svojem programu načrtno med svojimi člani »prebuditi v najširših vrstah čut za umetnost in gojiti umetno domačo obrt«. Pod vodstvom prof. Franja Sterleta je bila v okviru društva ustanovljena tudi umetniška šola; v njej so pripravljali redna predavanja, tečaje in razstave.

Fran Vesel se je na povabilo društva Probuda umetniški šoli pridružil v šolskem letu 1921/22. Svoje fotografsko znanje je posredoval učencem na t. i. fotografičnem tečaju. Poleg predavanj o teoriji fotografije, ki so potekala ob sobotnih večerih na Veselovem domu in v prostorih tedanje Tehnične šole, je za učence organiziral tudi ekskurzije, kjer so na novo pridobljeno znanje lahko preizkusili tudi v praksi.

Vesel je na umetniški šoli društva Probuda poučeval fotografijo še v šolskem letu 1926/27. Za njim je pouk na šoli prevzel njen nekdanji učenec, ljubljanski fotograf Veličan Bešter.

Uporabljeni viri

Amerikanski Slovenec 1911, št. 32, str. 5

Jutro 1923, št. 258, str. 4

Slovenski narod 1905, št. 221, str. 3

Umetnost: Mesečnik za umetniško kulturo, letnik 8, 1943–1944, št. 10/12, str. 196

Veselov zapis v zvezku s predavanji o fotografiji, Probuda (hrani Rokopisna zbirka in zbirka redkih tiskov Narodne in univerzitetne knjižnice)

KATALOG RAZSTAVLJENIH FOTOGRAFIJ

Fotografije, ki so v nadaljevanju predstavljene po posameznih razstavnih sklopih, hranijo Oddelek za zgodovino in uporabno umetnost Narodnega muzeja Slovenije¹, Rokopisna zbirka in zbirka redkih tiskov Narodne in univerzitetne knjižnice², Slikovna in kartografska zbirka Narodne in univerzitetne knjižnice³ in Dokumentacija Slovenskega etnografskega muzeja⁴. Fotografije so podnaslovljene s kar največ znanimi podatki. Kjer je bilo mogoče, so bili upoštevani Veselovi opisi fotografij in negativov. Njihov avtor je Fran Vesel, razen fotografij, kjer je navedeno drugače. Fotografijam, ki jih je bilo mogoče na osnovi znanih podatkov časovno natančno opredeliti, so dodane točne datacije, drugim okvirne, glede na fotografirani motiv. Opisu sledijo morebitni pripis na averzu ali reverzu, mere fotografije, inventarna številka in ime ustanove, ki gradivo hrani.

Logotip razstave Fran Vesel, Kronist življenja z začetka 20. stoletja, oblikovalke mag. Darje Klančar.

1 V nadaljevanju: OZUU NMS.

2 Rokopisna zbirka NUK.

3 Slikovna zbirka NUK.

4 Dokumentacija SEM.

Veselova življenjska pot

Avtoportret Frana Vesela na klopi, domnevno prvo desetletje 20. stoletja.
8,9 × 13,8 cm, inv. št. 4706, hrani OZUU NMS.

Fran Vesel ob odkritju spominske plošče, domnevno prvo desetletje 20. stoletja.
11,5 8,5 cm, inv. št. 9221, hrani OZUU NMS.

Fran Vesel (na desni) z bratom Josipom na kranjsko-primorski meji, 26. 10. 1913.
Fotografija na kartonu, $8,7 \times 13,5$ cm, inv. št. iG\la Vesel-192, hrani Slikovna zbirka NUK.

Fran Vesel na domačem vrtu s teto Mimi Regoršek, Ljubljana, 13. 4. 1925,
fotografirala Pavla Muha.
 $13,9 \times 8,9$ cm, inv. št. 4290, hrani OZUU NMS.

Vesel (prvi z leve) v družbi s prijatelji, domnevno med 1917 in 1920.
8,8 × 13,7 cm, inv. št. 6171, hrani OZUU NMS.

Fran Vesel (prvi z desne) v družbi prijateljev, domnevno v Veselovem stanovanju na
Komenskega ulici v Ljubljani, 27. 1. 1919.
8,7 × 13,7 cm, inv. št. 6163, hrani OZUU NMS.

Avtoportret Frana Vesela, 8. 11. 1930.
Na reverzu pripisano *Lastni portret*, 14 × 9 cm, inv. št. 6159, hrani OZUU NMS.

Fran Vesel s psom na domačem vrtu na Komenskega ulici v Ljubljani, 24. 3. 1930.
9 × 14 cm, inv. št. 7445, hrani OZUU NMS.

Veselov avtoportret v stanovanju na Komenskega ulici v Ljubljani, 29. 12. 1935.
Na reverzu pripisano *II. fotogr. 29. XII. 1935, lastni portreti*, 14 × 8,9 cm, inv. št. 6160, hrani OZUU NMS.

Pogled v notranjost Veselovega stanovanja na Komenskega ulici v Ljubljani,
domnevno po 1911. 8,7 × 13,8 cm, inv. št. 7403, hrani OZUU NMS.

Veselove najzgodnejše fotografije

Popotresna obnova hiš na nekdanji Slonovi, današnji Čopovi ulici v Ljubljani, domnevno med 1895 in 1904.

Fotografija na kartonu, 11,3 × 15,4 cm, inv. št. iG\A Vesel-30, hrani Slikovna zbirka NUK.

Prva slovenska umetniška razstava v Mestnem domu v Ljubljani, 1900.

12,8 × 17,8 cm, inv. št. Ms 1761, Fr. Vesel, mapa 79, Razstave v Ljubljani 1900–1909, Prva slov. um. razstava 1900, hrani Rokopisna zbirka NUK.

Predsednik društva Klub slovenskih amater-fotografov

Prva razstava društva Klub slovenskih amater-fotografov v Jakopičevem paviljonu, Ljubljana, 1911. Fotografija na kartonu, $6 \times 22,7$ cm, inv. št. iG\la Vesel-41, (hrani Slikovna in kartografska zbirka Narodne in univerzitetne knjižnice).

Prva razstava društva Klub slovenskih amater-fotografov v Jakopičevem paviljonu, Ljubljana, 1911. $8,9 \times 24$ cm, inv. št. Ms 1761, Fr. Vesel, mapa 81, Razstave v Ljubljani 1911–1913, VI. Razstava v Jakopičevem paviljonu, hrani Rokopisna zbirka NUK.

Profesor fotografije na umetniški šoli društva probuda

Zimska ekskurzija fotografskega oddelka umetniške šole društva Probuda
v ljubljanski Tivoli, domnevno 27. 11. 1921.
9 × 13,8 cm, inv. št. 7115, hrani OZUU NMS.

Freske učencev umetniške šole društva Probuda na steni v kleti Tehnične šole v Ljubljani,
30. 10. 1923. Na reverzu pripis 4. *Umetn. šola »Probuda« v Ljubljani: III. Šolska razstava,*
30. x. 1923, 8,5 × 13,7 cm, inv. št. 7096, hrani OZUU NMS.

Člani fotografskega oddelka umetniške šole društva Probuda na Ljubljanskem gradu,
Ljubljana, domnevno okoli 1924.
8,8 × 13,7 cm, inv. št. 7116, hrani OZUU NMS.

Člani fotografskega oddelka umetniške šole društva Probuda v fotografskem laboratoriju,
Ljubljana, 8. 11. 1924. Na averzu pripisano Šeme, Korenčan, ing. Zemanek, Lampič,
Medved, Smerdu, Sikošek, Šušteršič, na reverzu pripisano Prizor iz foto-laboratorija na
Umetn. šoli »Probuda« v Ljubljani, 8. XI. 1924, 8,5 × 13,1 cm, inv. št. 7117, hrani OZUU NMS.

Dokumentarist minljivih trenutkov

Zaradi vetra podrt Verovškov zid na Dalmatinovi ulici, Ljubljana, 14. 11. 1913.
8,3 × 14,4 cm, inv. št. 7148, hrani OZUU NMS.

Prenova Narodnega doma v Ljubljani, 11. 9. 1928.
Na averzu vtisnjen monogram *Fr. VESEL LJUBLJANA*, 8,6 × 13,5 cm, inv. št. 7111,
hrani OZUU NMS.

Zima v ljubljanskem Tivoliju, 29. 1. 1915.
13,7 × 8,9 cm, inv. št. 7162, hrani OZUU NMS.

Pridobivanje ledu na Rakovniškem bajerju v Ljubljani, 3. 2. 1915.
Na reverzu pripisano 689, 8,9 × 13,8 cm, inv. št. 7367,
hrani OZUU NMS.

Regulacijska dela v strugi Ljubljanice – pogled na Zmajski most,
Ljubljana, domnevno med 1908 in 1914.
Fotografija na kartonu, $8,5 \times 13,6$ cm, inv. št. iG\la Vesel-87, hrani Slikovna zbirka NUK.

Regulacijska dela v strugi Ljubljanice, Ljubljana, domnevno med 1908 in 1914.
 $8,4 \times 13,1$ cm, inv. št. 7389, hrani OZUU NMS.

Sprevod narodnih noš po Tavčarjevi ulici ob V. katoliškem kongresu,
Ljubljana, 26. 8. 1923. 8,4 × 13,8 cm, inv. št. F4496,
hrani Dokumentacija SEM.

Pevski zbor pred nunskim samostanom ob V. katoliškem kongresu, Ljubljana, 26. 8. 1923.
8,2 × 13,7 cm, inv. št. F4497, hrani Dokumentacija SEM.

Udeleženci odprtja Ljubljanskega velesejma, Ljubljana, 3. 9. 1921.
8,7 × 13,8 cm, inv. št. F4489, hrani Dokumentacija SEM.

Predstavitve šolskega vodstva iz Adlešičev na Ljubljanskem velesejmu,
Ljubljana, 10. 9. 1921. 8,7 × 13,8 cm, inv. št. F5086, hrani Dokumentacija SEM.

Sprevod na Prešernovem trgu v Ljubljani ob Kongresu narodnih noš, 4. 9. 1932.
8,9 × 13,9 cm, inv. št. F4500, hrani Dokumentacija SEM.

Pogled v razstavne prostore Narodne galerije v Ljubljani, 4. 10. 1923.
Na averzu pripisano 1, 2, 3, 4, 5, na reverzu pripisano *Narodna galerija v Ljubljani:*
Prva soba – 4. 10. 1923. *Prva soba:* 1. *Ferdo Vesel: Pred svatbo.* 2. 3. *Druga soba:* 4. 5.,
8,7 × 14 cm, inv. št. 6976, hrani OZUU NMS.

Operacija v garnizijski bolnišnici v Ljubljani, 26. 7. 1925.
Na reverzu pripisano *Operacija v Garnizijski bolnici v Ljubljani (I.)*, 26. VII. 1925,
8,7 × 13,8 cm, inv. št. 4345, hrani OZUU NMS.

Skupinski portret bolničarske čete v ljubljanski garnizijski bolnišnici, 26. 7. 1925.
Na reverzu pripisano *Bolničarska četa v Garnizijski bolnici (II.)*,
26. VII. 1925, 8,5 × 13,8 cm, inv. št. 4343, hrani OZUU NMS.

Portretist znanih Slovencev

Portret Ivana Cankarja, Ljubljana, 25. 6. 1907.
11,8 × 8,4 cm, inv. št. Ms 1761, Fr. Vesel, mapa 16, Personalne mape, Ivan Cankar, Osebni dokumenti, tuja dela, gradivo, Originalne fotografije, hrani Rokopisna zbirka NUK.

Portret Ivana Cankarja, 17. 11. 1915.
Na averzu vtisnjen monogram *FR. VESEL LJUBLJANA*, 13,7 × 8,8 cm, inv. št. Ms 1761, Fr. Vesel, mapa 16, Personalne mape, Ivan Cankar, Osebni dokumenti, tuja dela, gradivo, Originalne fotografije, hrani Rokopisna zbirka NUK.

Skupina kopalcev v Lazah ob Savi, 8. 8. 1923.
Na averzu pripisano *Pavle*, na reverzu pripisano *15. Laze ob Savi: Prizor iz kopališča (II.)*,
8. VIII. 1923, 8,5 × 13,7 cm, inv. št. 6465, hrani OZUU NMS.

Portret matere in otroka v čolnu na Ljubljani, 11. 7. 1924.
Na reverzu pripisano *Ljubljana: Na Ljubljani (Gospa Franzl z hčerko Majdo v čolnu II.)*,
11. VII. 1924, 9, 8,3 × 13,4 cm, inv. št. 4045, hrani OZUU NMS.

Portret zakoncev Berthold, avgust 1915.
11,9 × 8,9 cm, inv. št. 4732, hrani OZUU NMS.

Portret Lenke Snoj, rojene Tomaž, pred hišo v Tacnu št. 45, Ljubljana, 17. 7. 1927.
Na averzu pripisano 48, 8,5 × 13,6 cm, inv. št. F1215,
hrani Dokumentacija SEM.

»Zapisovalec« arhitekturnih podob

Krvinova hiša iz leta 1776, Guncle št. 1, Ljubljana, 21. 4. 1924.
8,4 × 13,5 cm, inv. št. F1155, hrani Dokumentacija SEM.

Hiša pri Kastnerju, Cesta v Mestni log št. 28, Ljubljana, 3. 5. 1925.
8,9 × 13,9 cm, inv. št. F1188, hrani Dokumentacija SEM.

Znamenje pred Tomačevim v Ljubljani, 27. 2. 1915.
8,1 × 13,1 cm, inv. št. F5349, hrani Dokumentacija SEM.

Znamenje na Fužinah v Ljubljani, 13. 5. 1915.
13,6 × 8,9 cm, inv. št. F5324, hrani Dokumentacija SEM.

Restavracija pri Čadu pod Rožnikom v Ljubljani, 11. 10. 1915.
8,8 × 13,7 cm, inv. št. F1612, hrani Dokumentacija SEM.

Stolp Ljubljanskega gradu, Ljubljana.
12,2 × 6,6 cm, inv. št. iG\la Vesel-237, hrani Slikovna zbirka NUK.

Podiranje hiše na Bregu v Ljubljani, 26. 12. 1913.
Na averzu vtisnjen monogram *FR. VESEL LJUBLJANA*,
8,6 × 13,6 cm, inv. št. 7150, hrani OZUU NMS.

Obrežje Ljubljanice s Šentjakobskega mostu v Ljubljani, 12. 4. 1924.
Na reverzu pripisano *Lj., Motivi ob Ljubljanici*, 8,3 × 13,6 cm, inv. št. 7371,
hrani OZUU NMS.

Pogled na Kamniško-Savinjske Alpe in Šmarno goro iz Kosez, Ljubljana, 4. 3. 1914.
8,9 × 13,9 cm, inv. št. F1920, hrani Dokumentacija SEM.

Tramvaj na nekdanji Prešernovi, sedaj Čopovi ulici v Ljubljani, domnevno po 1927.
8,8 × 13,9 cm, inv. št. 7153, hrani OZUU NMS.

Prodajalna pri Bučarju na nekdanjem Marijinem, sedaj Prešernovem trgu v Ljubljani, domnevno pred 1904/05. Fotografija na kartonu, na averzu pripisano *Ponatis prepovedan!* in monogram FV, 12,1 × 16,9 cm, inv. št. Gr-III-643, hrani Slikovna zbirka NUK.

Podiranje prodajalne pri Bučarju na nekdanjem Marijinem, sedaj Prešernovem trgu v Ljubljani, domnevno okoli 1904/05.

Fotografija na kartonu, na averzu pripisano *Ponatis prepovedan!*, 12,3 × 17,4 cm, inv. št. Gr-III-642, hrani Slikovna zbirka NUK.

Fotograf s posluhom za naravo

Pogled z Rožnika na Ljubljano, domnevno med 1920 in 1923.
21,4 × 33,3 cm, inv. št. G-IV-250, hrani Slikovna zbirka NUK.

Trnovski pristan, Ljubljana, pred 1920.
Na reverzu pripisano *Motivi ob Ljubljanici*, 8,9 × 13,9 cm, inv. št. 7373, hrani OZUU NMS.

Brzice Ljubljanice na Fužinah v Ljubljani, 18. 10. 1914.
Na reverzu pripisano 579, 8,9 × 13,7 cm, inv. št. 7375, hrani OZUU NMS.

Zimski motiv v ljubljanskem Tivoliju, 28. 1. 1915.
Na reverzu pripisano 666, 8,7 × 13,9 cm, inv. št. 8463, hrani OZUU NMS.

Iskalec utrinkov vsakdanjega življenja

Perica iz Kosez, Ljubljana, 4. 3. 1914.
13,6 × 8,8 cm, inv. št. F4509, hrani Dokumentacija SEM.

Perišče v Kosezah, Ljubljana.
7,7 × 13,3 cm, inv. št. F1181, hrani Dokumentacija SEM.

Okopavanje na vrtu, domnevno Ljubljana z okolico.
13,7 × 8,8 cm, inv. št. F3999, hrani Dokumentacija SEM.

Oranje, domnevno Ljubljana z okolico.
8,8 × 13,7 cm, inv. št. F3953, hrani Dokumentacija SEM.

Copovtove plevice iz Dravelj, Ljubljana, 21. 7. 1913.
8,7 × 13,9 cm, inv. št. F4008, hrani Dokumentacija SEM.

Mežnarjeve žanjice (Franca Kunaver, Manca Robas, Julka Križaj) iz Dravelj,
Ljubljana, 21. 7. 1913. 8,7 × 14 cm, inv. št. F4020, hrani Dokumentacija SEM.

Otroci pri igri, 3. 11. 1914.
Fotografija na kartonu, $8,6 \times 13,5$ cm, inv. št. iG\la Vesel-150, hrani Slikovna zbirka NUK.

Otroka pri igri v ljubljanskem Tivoliju, domnevno med 1918 in 1941.
 $8,8 \times 13,3$ cm, inv. št. 8486, hrani OZUU NMS.

Zeng Shen je dejal: »Prek umetnosti se plemeniti srečuje
s svojimi prijatelji in s pomočjo prijateljev
krepi svojo nramnost.«

Konfucij: Pogovori, Smoter prijateljstva

Zeng Shen said: "Through art, the noble man meets
with his friends and with the help of friends
strengthens his morality."

Confucius: Analects, The Aim of Friendship

HOMMAGE FRANU VESELU

Razstava v Galeriji ZDSL

Predgovor

V Zvezi društev slovenskih likovnih umetnikov se želimo s projektom *Fran Vesel* vsaj malo pokloniti dobrotniku, ki je slovenskim likovnikom z oporoko iz leta 1941 zapustil dve hiši, eno na Komenskega 8 in drugo na Čopovi, nekdanji Slonovi oz. Prešernovi ulici. V Veselovi domači hiši na Komenskega ulici 8 je sedež naše Zveze, Galerija ZDSLU. Galerija Veselov vrt je verjetno edina galerija na prostem z utečenim programom.

Stavba na Čopovi ulici je bila prodana za obnovo in nadgradnjo zgradbe na Komenskega ulici. Zahvaliti se želimo človeku, ki je zbiral in ohranjal našo kulturno dediščino in ob enem obuditi spomin na velikega kulturnika in mecena. Različni umetniki, člani ZDSLU, bodo vsak s svojega zornega kota in vsak po svoji zamisli ustvarjali »hommage« enemu prvih pomembnih fotografov v Sloveniji. Fran Vesel ni bil zgolj naš dobrotnik, ampak mu je umetnost pomenila izredno veliko. To je bilo področje, ki ga je postavil na piedestal in mu je pripadal. Z umetniki se je družil v svoji hiši na Komenskega ulici in kljub temu, da je večino življenja preživel v Ljubljani in v Sloveniji, je bil po duši svetovljan. Zagotovo ni običajno, da vse svoje premoženje podariš likovnim umetnikom in ne svoji ožji družini ali sorodnikom. Prav to je storil Fran Vesel, ki je sledil višjim ciljem in je le-te postavil nad osebnimi, saj se je zavedal, da je umetnikom, tako kot danes, tudi takrat bila potrebna podpora in pomoč. V ZDSLU smo Franu Veselu za njegovo plemenito dejanje hvaležni in prav je, da spomina na velikega Ljubljanačana ne zanemarimo, in da ga ponovno obudimo.

Aleš Sedmak, predsednik ZDSLU

Foreword

With the project *Fran Vesel*, The Slovenian Association of Fine Arts Societies (ZDSLU) wishes to pay respect to this benefactor, who left two houses to Slovene fine artists in his will in 1941, one on 8 Komenskega Street and the other on Čopova Street. The seat of our Association, the ZDSLU Gallery is located in Vesel's homestead on 8 Komenskega Street. The Veselov vrt Gallery is probably the only outdoor gallery with an established programme.

The building on Čopova Street was sold so that the building on Komenskega Street could be renovated and upgraded. We would like to thank the man who collected and preserved our cultural heritage and, at the same time, revive the memory of this great cultural worker and patron. Various artists, all members of the ZDSLU, will pay homage to one of the first important Slovene photographers, each with their own idea and from their own perspective. Fran Vesel was not just our benefactor; the art itself meant a great deal to him. Art was an area he put on a pedestal and was loyal to it. Vesel used to associate with artists in his house on Komenskega Street, and even though he spent most of his life in Ljubljana and Slovenia in general, he was a cosmopolitan at heart. It is definitely not common to give away all of your assets to fine artists and not to your closest family or relatives, which is exactly what Fran Vesel did. He pursued higher goals, which he perceived more important than his personal ones, and he was aware that artists were in need of support and help, similarly as they are today. In the ZDSLU, we are most grateful to Fran Vesel for his noble act. The memory of this great man from Ljubljana should not be disregarded, and it is only right to reawaken it.

Aleš Sedmak, president of the ZDSLU

Razstava *Hommage Franu Veselu*

V Galeriji ZDSLU se bodo sodobni avtorji, člani ZDSLU, vsak na svoj način poklonili spominu na kulturnika Frana Vesela in pridali svoj pogled na velikega mecena in fotografa. Pri projektu sodelujejo izbrani avtorji: Huiqin Wang – akademska slikarka, Evgenija Jarc – akademska slikarka, Anže Jurkovšek – akademski kipar, Barbara Jurkovšek – akademska slikarka, Alenka Vidrgar – akademska kiparka in ilustratorka ter Mojca Zlokarnik, akademska slikarka.

Urbane sredine, ki imajo vse več prebivalcev in se širijo iz strogih centrov preko zelenih getov na periferijo mest, nosijo v sebi odbleske preteklega časa. Ne smemo spregledati dejstva, da ima tudi vsak posameznik v sebi pečat svoje kulture in del zgodovine le-te, in da ima vsak narodni značaj tako dobre kot tudi nazadnjaške poteze. V Franu Veselu je bilo poleg vsega še globoko spoštovanje do ljudi in kraja v katerem je živel in njegova zgodovinska perspektiva nam je ohranila utrip časa, ki ga ni več. Mesto Ljubljana, ki je vzkliklo in zrastle na usedlinah preteklih dob, bo s spoštovanjem prejšnjih obdobij dodatno obogatilo vsebine in oplemenitilo svojo bit. Ne moremo mimo dejstva, da zgodovina vendar le nekaj pomeni in da traja dosti dlje kot preteklost, ki je tu in zdaj.

Brez nepotrebne sentimentalnosti in z veliko ljubezni do kulture in urbane sredine je Fran Vesel skozi svojo kamero, z zvedavo radovednostjo, zapisoval in beležil življenje, kakršno se je odvijalo in dihlo na prelomu stoletja. Fotografranje mu je bilo strast in magija ob enem, saj je na ploščah v kameri obdržal za vedno ujete trenutke, ki jih je prenesel na papir, da so bili slehernemu znova pri roki. Rad je prikazoval spremembe stavb in ulic, ki so nastajale in na novo porajale v mestu in podobe meščanov. Sam pojem »urbanizacija« pomeni širjenje mestnih življenjskih form in poleg novih zgradb, ulic in parkov ima v sebi tudi ostanke, ki so del identitete in pečat slehernega mesta. Kompleksnost urbanih sistemov ima v svoji interdisciplinarnosti nastavke s katerimi preko preteklih obdobij stopamo v sedanjost in seveda prihodnost. Prav je, da ohranjamo

in vzdržujemo dele mestnih središč, ki so ne le pogled v preteklost, temveč tudi plemenitijo mesto kot celoto in mu dajejo dušo.

Da ne izgubimo stika z lastno identiteto nam pomagajo slike in fotografije, ki vsaka zase povedo več kot tisoč besed in ki prikazujejo prejšnja obdobja in načine, kako so prebivalci v mestih živeli nekoč. Fran Vesel (1884–1944) je bil ljubitelj in poznavalec fotografije s katero je zapisoval in v objektiv lovil trenutke, ki bi drugače zbežali v pozabo. Bil je pomemben in cenjen ljubljanski meščan in tudi veliki zbiratelj ter kronist življenja z začetka 20. stoletja. Ljubil je Ljubljano in slovenske kulturne vrednote; hotel je koristiti svojemu narodu. Brez njegovih fotografij bi bila predstava o mestu dokaj revna, saj ni bil le dokumentalist časa, ampak je na svoje posnetke ujel tudi konkretne življenjske dogodke, konkretne meščane vseh slojev in poklicev, predstavil nam je konkretne usode posameznikov, ki so se ujele in zabeležile na kameri. Pomembno je tudi, da je bil tudi ves njegov material tako časovno in krajevno opredeljen. Nikakor ne gre pozabiti da je bila v obdobju Veselovega delovanja fotografija šele v povojih in ni bila dostopna širšim množicam, saj je bilo fotografiranje drago dejanje.

Zato so fotografije Frana Vesela toliko bolj dragocene in čas je, da jih postavimo na ogled in da mestu predstavimo Ljubljano kot je bila nekoč. Razstavo *Hommage Franu Veselu*, ki jo pripravljamo v sodelovanju s Slovenskim etnografskim muzejem, bo spremljala razstava fotografij, ki jih je posnel Fran Vesel, razstavljenih v Slovenskem etnografskem muzeju, in strokovna publikacija z naslovom *Fran Vesel*. Razstava *Hommage Franu Veselu* je sicer samostojen projekt, ki je del večjega večplastnega projekta s skupnim naslovom *Fran Vesel*, ki ga bomo razvijali še naprej.

*Alenka Vidrgar je izdelala reliefni portret nadnaravne velikosti Frana Vesela v mavcu, želimo pa ga vlti tudi iz bron in to skulpturo obesiti nad že obstoječo ploščo na pročelju stavbe na Komenskega ulici 8 (v ta namen iščemo sponzorska sredstva).

Olga Butinar Čeh, prof. umetnostne zgodovine, kustos ZDSLU

The exhibition *Homage to Fran Vesel*

In the ZDSLJ Gallery, the contemporary authors – members of the ZDSLJ – will each in their own way pay homage to the cultural worker Fran Vesel and offer their own perspective on this great patron and photographer. The project includes the following authors: Hu-
iqin Wang – an academy-trained painter, Evgenija Jarc – an academy-trained painter, Anže Jurkovšek – an academy-trained sculptor, Barbara Jurkovšek – an academy-trained painter, Alenka Vidrgar – an academy-trained sculptor and illustrator and Mojca Zlokarnik – an academy-trained painter.

The urban middles, which have a growing number of inhabitants and spread from the strict centres through green ghettos to the periphery of cities, carry the reflections of past time. We must not overlook the fact that every individual bears a seal of their culture and a part of its history and that every national character has positive and reactionary traits. Fran Vesel possessed, among all other things, a profound respect for the people and the place which he lived in, and his historical perspective preserved the pulse of time that no longer exists. The city of Ljubljana, which sprouted and grew on the sediments of the past eras, will, with respect to the previous periods, further enrich the contents and refine its own being. We cannot disregard the fact that history, after all, means something and that it lasts much longer than the past, which is here and now.

Without unnecessary sentimentality and with great love towards culture and the urban middle, through his photographic camera the curious Fran Vesel recorded life as it was happening and breathing at the turn of the century. Photography was his passion and magic at the same time; his photographic plates retained the moments captured forever, which he then transferred onto paper, so as to be at hand to everyman. He was fond of displaying the changes in the buildings and streets, which were emerging and giving birth in the city and to the images of the citizens. The concept of “urbanisation”

denotes the expansion of urban life forms and apart from new buildings, streets and parks also carries the remnants which are a part of the identity and a seal of every city. The complexity of urban systems has in its interdisciplinarity the tools for entering the present and of course the future through the past periods. It is only right to preserve and maintain parts of the city centres, which are not only a window to the past, but also enrich a city as a whole and give it a soul.

Paintings and photographs, which tell us more than a thousand words and which depict previous eras and different ways of living in the cities, prevent us from losing contact with our own identities. Fran Vesel (1884–1944) was a lover and connoisseur of photography, which he used to record and chase moments that would otherwise flee into oblivion. He was an important and respected citizen of Ljubljana and also a great collector and chronicler of life at the beginning of the 20th century. Vesel loved Ljubljana and the Slovene cultural values; he wanted to be of use to his nation. Without his photographs, our image of the city would be quite impoverished: he was not merely an archivist of time, in his photographs he also captured the actual life events, the actual citizens of all classes and professions; he introduced the concrete fates of various individuals. What is also significant is that all of his material was defined in terms of time and place. It is not to be forgotten that in Vesel's time photography was only at the beginning of its development and since it was an expensive activity, it was not accessible to the masses.

That is why the photographs by Fran Vesel are all the more valuable, and the time has come to put them on display and present the city of Ljubljana as it once was. The exhibition *Homage to Fran Vesel*, which we are preparing in cooperation with the Slovene Ethnographic Museum, will be accompanied by the exhibition of photographs by Fran Vesel, on display at the Slovene Ethnographic Museum, and a professional publication titled *Fran Vesel*. The exhibition *Homage to Fran Vesel* is an autonomous project that is a part of a larger multi-layered project with a common title *Fran Vesel*, which we will continue to develop.

*Alenka Vidrgar has made a supernaturally-sized embossed portrait of Fran Vesel from plaster, but we would also like to cast one from bronze and hang it above the already existing plaque on the facade of the building on 8 Komenskega Street (for this purpose we are looking for sponsorship).

Olga Butinar Čeh, Art History Professor, curator at the ZDSLU

Kratka kronologija hiše na Komenskega 8

»Franc Vesel, veliki ljubitelj umetnosti in zbiratelj zgodovinskega, umetnostnega in življenjepisnega gradiva, je umrl v Ljubljani, 7. marca 1944. Vse svoje življenje je z velikim veseljem zbiral umetnostne predmete in knjige in v svoji hiši na Komenskega ulici števil. 8 zapustil ob svoji smrti edinstveno zbirko omenjenega gradiva, ki je dobro urejeno in ga bodo s pridom uporabljali umetnostni in kulturni zgodovinarji.«

13. decembra 1941 je Franc Vesel sestavil oporoko v kateri zapušča vse svoje premoženje in nepremičnine slovenskemu narodu. Umetnostno, zgodovinsko in kulturno gradivo je zapustil Narodni galeriji, knjižnično zbirko Univerzitetni knjižnici, prostore na Komenskega 8 je namenil likovnim umetnikom, hišo na Prešernovi 20 (sedaj Čopova ulica) pa naj bi dajali v najem in z izkupičkom vzdrževali obe poslopji.

Iz odločbe Ministrstva za prosveto z dne 22. novembra 1946 je tudi razvidno, da je določil poseben kuratorij/ustanovo, da skrbi za dediščino in pravila, v katerih je med drugimi zapisano, da se lahko objekt na Prešernovi 20 odtuji le zaradi boljšega usposabljanja hiše na Komenskega 8, da pa se slednja ne sme odtujiti. Uprava ustanove je bila sestavljena iz treh članov (predstavniki Univerzitetne knjižnice, Narodne galerije in Ministrstva za prosveto). »Uprava skrbi za smotrno gospodarjenje z imovino ustanove, ukrepa, kar je v okviru rednega gospodarjenja in vzdrževanja potrebno, in dodeljuje prostore v hiši Komenskega ul. števil. 8 slikarjem oziroma kiparjem, ki so zaradi pomanjkanja primernih delovnih prostorov v svojem ustvarjanju občutno ovirani.«

Leta 1972 je bila podpisana pogodba o prenosu pravic uporabe nepremičnine ustanove Franca Vesela pod upravo kuratorija v korist Društva slovenskih likovnih umetnikov (DSLJU) in sicer za poslovne prostore in za razširjanje likovne umetnosti na območju SR Slovenije.

V šestdesetih je bila hiša na Prešernovi 20 prodana. Iz tega zneska so hišo na Komenskega 8 nadgradili, pridobljene prostore pa sta

dobila v najem slikarja France Slana in Janez Bernik. Saldo preostale gotovine je bil po pogodbi nakazan na račun DSLU.

Leta 1978 smo preuredili prostore v pritličju hiše, kjer je Društvo slovenskih likovnih umetnikov po adaptaciji leto kasneje odprlo Galerijo DSLU.

Leta 1989 je sekretariat za obče upravo občine Ljubljana Center izdal odločbo o prisilnem prenosu nepremičnin (vrta na parceli Komenskega 8) v korist občine, kar je bilo leta 1993 po pritožbi Zveze DSLU razveljavljeno.

Decembra 1993 in januarja 1994 je stanovanjska komisija pri vladi RS brez vednosti ZDSLU in Ministrstva za kulturo RS prodala stanovanja v zgornjem nadstropju najemnikoma. ZDSLU je vložila tožbo na razveljavitev kupoprodajnih pogodb. Postopek še teče.¹

¹ Povzeto po obstoječi dokumentaciji.

Predstavitev sodelujočih in njihovih del

Fotografija je običajno fotografova strast in to zagotovo velja tudi za Frana Vesela.

Kako so se na kulturnika in mecena, na njegova dela in življenje odzvali naši avtorji?

Huiqin Wang

Evgenija Jarc

Anže Jurkovšek

Barbara Jurkovšek

Alenka Vidrgar

Mojca Zlokarnik

Huiqin Wang, slikarka

Huiqin Wang je kitajsko-slovenska slikarka, ilustratorka in kaligrafinja, rojena leta 1955 v Nantongu na Kitajskem. Diplomirala je na Umetniški šoli leta 1982 in študij nadaljevala na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, kjer je pri prof. Apolloniu Zvestu leta 1986 magistrirala. Med letoma 1989 in 1991 je nadaljevala študij slikarstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani in na Academie Minerva, akademiji za likovno umetnost na Nizozemskem. Že več desetletij živi in ustvarja v Sloveniji, kar ji omogoča, da med seboj povezuje vzhodno in zahodno civilizacijo, prav tako pa tudi preteklost in sedanost. Primarno se posveča slikarstvu, dela pa tudi na Oddelku za azijske in afriške študije na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer poučuje kaligrafijo in kitajsko umetnost. Leta 1993 je prejela Levstikovo nagrado za slikanico o kitajskih manjšinah: *Brokatna podoba*, 2014 pa nagrado Kristine Brenkove, najvišjo nagrado za slovenske ilustratorje, za izvirno avtorsko slikanico Ferdinand Avguštin Hallerstein: *Slovenec v prepovedanem mestu*. S to slikanico je požela izjemen uspeh in pri Slovencih obudila spomin na svetovnega popotnika Ferdinanda Avgušтина Hallersteina, ki je pri nas slabo poznan, a je ponesel ime naše države v daljno Kitajsko. Huiqin je s svojim projektom ponovno opozorila nanj. Je tudi članica ZDSLÚ.

Izjava Huiqin Wang

Fran Vesel živi v duhovnem svetu in v naših srcih in je nad vsemi nami.

Dobro delo je kot voda, namoči vse rastline, vendar je o tem tiho!
(Lao Zi, začetnik taoizma), kaligrafija, tuš na papirju, 2015, 45 × 70 cm

Evgenija Jarc, slikarka

Rojena je bila v Ljubljani. Leta 2004 je diplomirala iz slikarstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje pri profesorju Zmagu Jeraju in profesorju Jožefu Muhoviču. Leta 2008 je zaključila magistrski študij slikarstva pri profesorici Metki Krašovec. Do sedaj se je predstavila na več skupinskih in samostojnih razstavah tako doma kot tudi v tujini. Ustvarja v mediju slikarstva in se posveča ilustracijam. Je članica ZDSLJ.

Izjava Evgenije Jarc

Frana Vesela je zanimalo življenje. Skozi fotoaparat je ohranil duha časa. Najbolj me pritegnejo in nagovorijo njegovi portreti in ljudje, ki jih je ujel na fotografijah.

Trinajst deklic in 6 dečkov z duhovnikom,
Hommage a Fran Vesel, 2015, akril na platnu, 30 × 30 cm

Anže Jurkovšek, kipar

Anže Jurkovšek je bil rojen leta 1983 v Ljubljani. Leta 2003 se je vpisal na Akademijo za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, kjer je leta 2009 diplomiral iz kiparstva pri doc. Alenu Ožboltu. Ukvarja se pretežno s figuro in kot bazni medij uporablja glino. Blizu so mu praoblake iz katerih izpeljuje abstraktne forme. Koncepti in tehnike so predmet raziskave ter razvoja likovne prakse. Je avtor treh javnih plastik v občini Dol pri Ljubljani. Sodeluje pri raznih likovnih projektih. Anže Jurkovšek je član ZDSLJ.

Izjava Anžeta Jurkovška

Fraňa Vesela vidim kot Ljubljanačana, fotografa in pomembnega podpornika slovenske likovne scene. Pravzaprav bi ga glede na njegovo gesto donacije, lahko označil za simbol mecenstva likovne dejavnosti pri nas. Na fotografskem področju nam njegova številna dela dovolijo vpogled v obdobje, ki ga je s svojim smislom za estetiko predstavil tudi kasnejšim generacijam. Tega seveda ne moremo spregledati.

Koncept, ki sem ga izbral za obeležje dogodka, je interpretacija trenutka akcije skozi malo plastiko, ko se je posvečal svojemu hobiju in poslanstvu.

„Pri fotografu“, prostorska postavitev. Okvirne dimenzije so $32 \times 60 \times 20$ cm
za postavitev s tremi objekti.

Barbara Jurkovšek, slikarka

Rojena je bila leta 1981 v Ljubljani. Na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani je diplomirala leta 2006 iz slikarstva in likovne teorije. Med letoma 2007 in 2008 se je izpopolnjevala na Accademii di Belle Arti di Lecce v Italiji. Leta 2009 je na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani magistrirala iz slikarstva pri prof. Metki Krašovec. Za svoje delo je prejela številne nagrade in priznanja s področja slikanja, kiparjenja, grafike, kaligrafije in znanstvene ilustracije. Je članica ZDSLJ, od leta 2009 je samozaposlena v kulturi. Živi in ustvarja v Dolu pri Ljubljani in Izoli.

Izjava Barbare Jurkovšek

S Franom Veselom sem našla kar nekaj skupnih potez. Te so v jasnih, čistih kompozicijah in v motivih prikazovanja arhitekture: vaške, meščanske in grajske. Zanima me tudi njegov fotografski opus narodnih noš in portretistike .

Hommage Franu Veselu, 2015, mešana tehnika, 70 × 100 cm

Alenka Vidrgar, kiparka

Alenka Vidrgar se je rodila leta 1958 v Ljubljani. Po končani Pedagoški akademiji se je vpisala na Akademijo za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani in leta 1982 diplomirala na oddelku za kiparstvo pri prof. Slavku Tihcu in prof. Dragu Tršarju (izbirni programi: vizualne komunikacije, grafika in keramika). Pri prof. Tihcu je vpisala podiplomski študij kiparstva in leta 1985 pri prof. Tršarju in dr. Tomažu Brejcu tudi magistrirala. Nekaj let je bila profesorica na Šoli za oblikovanje in fotografijo, od leta 1989 pa je samostojna umetnica oziroma samozaposlena v kulturi in živi v Ljubljani. Sodelovala je na mnogih skupinskih razstavah doma in v tujini, na kiparskih simpozijih in natečajih ter prejela več nagrad. Vidrgarjeva je tudi priznana ilustratorica in predsednica Sekcije ilustratorjev ZDSLU, katerega članica je.

Izjava Alenke Vidrgar

Vesel je podaril hišo umetnikom – ne le eno, celo dve hiši. Kakšen je umetnik danes in kaj lahko komu podari? Morda svoja dela? Koliko lahko umetniki skrbimo za druge ljudi, ne le sami zase? Zmoremo preživeti in še ustvarjati v času, ko so veliko bolj pomembni vsi tisti, ki urejajo področje umetnosti kot mi, ustvarjalci, ki jo ustvarjamo?

Fran Vesel, reliefni portret nadnaravne velikosti, mavec, 2015

Alenka Vidrgar pri delu portreta (foto: Dragomil Bole)

Mojca Zlokarnik, slikarka in grafičarka

Mojca Zlokarnik (1969, Ljubljana) je akademska slikarka in grafičarka, izredna profesorica in urednica. Zaključila je dodiplomski (1993) in podiplomski (1995) študij slikarstva pri prof. Metki Krašovec in magistrirala iz grafike pri prof. Lojzetu Logarju (1998) na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani. Študijsko se je izpopolnjevala v Pragi, New Yorku, Parizu, Bolgariji, Nemčiji in na številnih manj formalnih potovanjih. Od leta 2001 je odgovorna urednica revije *Likovne besede* in od leta 2009 sourednica zbirke *Ljubljana osebno, alternativni vodič*. Ima status samostojne ustvarjalke na področju kulture. Sodelovala je na mnogih samostojnih in skupinskih razstavah v Sloveniji in tujini. Ustvarja na področju slikarstva in umetniške grafike. Je članica ZDSLJ.

Izjava Mojce Zlokarnik

Izhodišče za moj hommage Franu Veselu je njegova bogata zapuščina zapiskov, dopisovanj, časopisnih izrezkov in ne nazadnje hiša, ki jo je velikodušno zapustil slovenskim likovnim umetnikom, zavedajoč se njihovih potreb in pomembnosti umetnosti.

Fragmente kavarniških pogovorov z umetniki je skrbno beležil in enega takih sem izbrala za svoj vir inspiracije, saj sem se želela približati njegovemu načinu razmišljanja in zapis nekako prevesti v vizualni jezik. Tako bosta na razstavi sopostavljena njegov in moj zapis. Moj ni beseden, temveč ga tvori govorica barvnih ploskev, sorazmerij in njihovih medsebojnih interakcij. Izpostaviti želim premislek o obeh govoricah; verbalni in vizualni. O pozornosti, ki jo vsaki namenjamo, o njuni sporočilnosti in splošni razumljivosti.

Ljubljana, junij 2015

01., 2015, *Zapis / Note*, barvni linorez, 23 × 100 cm

